

Тронько Світлана Євгеніївна

Аспірантка кафедри дошкільної освіти, першого року навчання
Криворізького державного педагогічного університету
(Україна, Кривий Ріг),
svetlana.tronko18@gmail.com

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИХ ПОЧУТТІВ У ДІТЕЙ ПЕРДШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація:

Актуальною проблемою освіти є моральне та патріотичне виховання дитини було спрямоване на формування: ціннісних орієнтирів, інтересів і потреб, та моральної позиції. Адже вже в ранньому віці закладаються основи морального розвитку особистості й також розвиваються уявлення, почуття та звички, які спрямовують подальше її вдосконалення в майбутньому житті.

В нашій країні, структура освіти орієнтується в першу чергу на особистість дитини та на важливості створення правильних умов її розвитку. На сьогоднішній день найважливішим завданням педагогіки сьогодення є формування високоморальної особистості шляхом виховання моральних почуттів. Багатогранність і значущість виховання та прищеплення цих почуттів у становленні особистості дитини, зумовило пильну увагу до дослідження яке є актуальним у наш сучасний час.

У сучасному суспільстві існує невідповідність між побудовою освітнього процесу в рамках реалізації вимог освітньої програми закладу дошкільної освіти з морального та патріотичного виховання і недостатньою методичною розробленістю проблеми формування моральних основ та патріотичних уявлень у особистості дитини дошкільного віку. Тому з'являються прогалини у розвитку дитини, які на наступних етапах навчання і виховання дуже складно компенсувати.

Відповідно, у статті проаналізовано підходи до розуміння понять «Мораль» та «Патріотизм» як одного цілого компонента так и кожного поняття окремо у науковій та психолого-педагогічній літературі. Зазначено та науково обгрунтовано зміст досліджуваного нами поняття з метою та змістом, виокремлено характерні особливості формування морально-патріотичних почуттів, окреслено їх зміст як ключової ланки у галузі навчання і виховання. Розглянута нормативно-правова база. Зазначені особливості досліджуваного нами віку та його характерні нюанси та характеристики. Розглянуто поняття «морально-патріотичних почуттів» через призму тривимірної моделі «Вихователь-Батьки-Діти» як складника досліджуваної категорії. Витлумачено основні проблеми та прогалини у роботі вихователя на основі проведеного дослідження, яке було обгрунтоване та зафіксоване у нашій статті. Надані доречні методичні рекомендації для батьків та вихователів.

Підтверджені та зафіксовані наші припущення, що процес формування моральних уявлень повинен носити комплексний характер, бути присутнім у всіх видах діяльності дошкільнят, здійснюватися у спеціально організованих заняттях.

Окреслено перспективи подальшого дослідження проблематики яка була зафіксована в нашому дослідженні і зумовила напряму написання статті.

Ключові слова: морально-патріотичні почуття, моральність, патріотизм, передшкільний вік, тривимірна модель виховання.

Постановка проблеми.

Проблематикою нашого дослідження є низький рівень сформованості моральності у старших дошкільників, адже основними проблемами гармонійного духовного розвитку особистості дитини стало домінування матеріальних цінностей над духовними, спотворення уявлень про добро, милосердя, справедливість. Саме тому з'явилися прогалини у формуванні патріотичних почуттів, адже поняття патріотичності витікає з поняття моральності і є одним цілим компонентом. Забезпечення морального та патріотичного виховання – одна з найактуальніших і найскладніших проблем, яка повинна вирішуватися усіма, хто має відношення до дітей. На кожному щаблі розвитку дитини [11]. У сучасному суспільстві існує невідповідність між побудовою освітнього процесу в рамках реалізації вимог освітньої програми закладу дошкільної освіти з морального та патріотичного виховання і недостатньою методичною розробленістю проблеми формування моральних основ та патріотичних уявлень у особистості дитини дошкільного віку. Тому з'являються прогалини у розвитку дитини, які на наступних етапах навчання і виховання дуже складно компенсувати.

Гіпотеза статті.

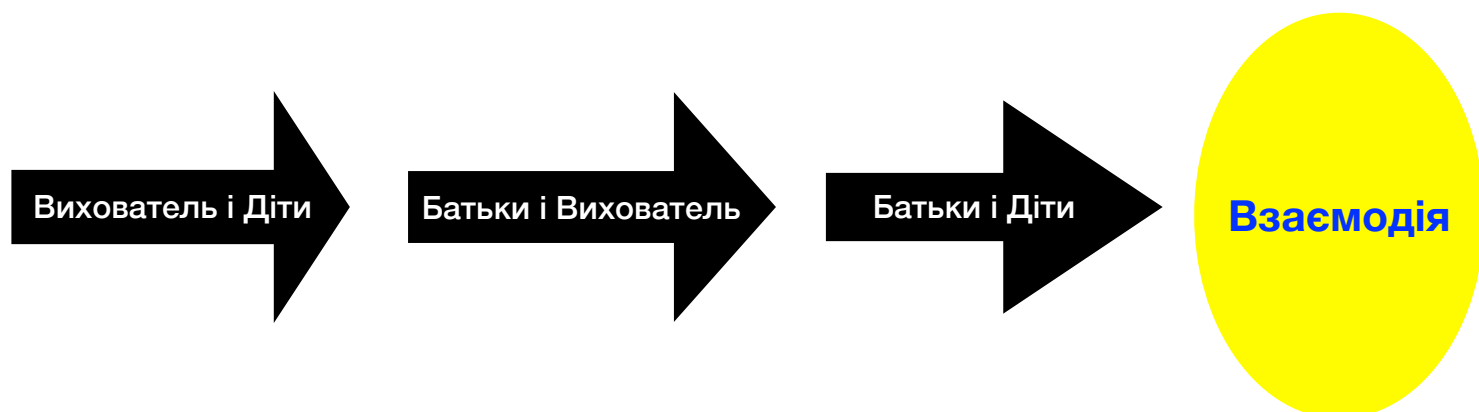
Отже, виходячи з основної проблематики нашого дослідження ми дійшли висновку що, морально - патріотичне виховання дошкільників необхідно здійснювати при виконанні всіх розділів парціальної програми з наймолодшого віку. Воно включає виховання в дітей любові до рідних, близьких, Батьківщини, почуття дружби, товарищескості, колективізму, поваги до старших, турботи про молодших, навичок культурної поведінки, відповідального ставлення до виконання доручень і обов'язків, готовності працювати для загального блага. Дітей потрібно вчити бути правдивими, чесними, формувати навички утримуватись від небажаних вчинків.

Найбільш ефективним у морально - етичному вихованні дошкільників є поєднання моральної суті вчинків і подій з організацією досвіду поведінки дітей. Програмні завдання вихователів повинен здійснювати в різних видах діяльності: під час занять, ігор, посильної праці, у повсякденному житті. [9].

Вирішити завдання та проблематику низького рівня сформованості морально-патріотичного виховання неможливо без співпраці як вихователя з дітьми так і вихователя з батьками, а потім вже взаємодії батьків з дитиною. Тобто має бути така тривимірна модель співпраці [3].

Тому надзвичайно вагомими та актуальними є питання педагогічної просвіти батьків щодо морально-патріотичного виховання дітей. Необхідно встановлювати довірливі взаємини з батьками вихованців, ознайомлювати їх зі змістом морального виховання дітей цього віку, з методами та прийомами виховного впливу, акцентувати увагу на важливості гуманного і в той же час вимогливого ставлення до дитини. Вихователі мають запрошувати батьків на заняття, проводити індивідуальні консультації та бесіди, організовувати обмін досвідом сімейного виховання, забезпечувати активність батьків на батьківських зборах.

Важливо спрямувати зусилля на те, щоб набуті знання, вміння, навички стали для дітей нормою і правилом у повсякденному житті як у дитячому садку так і за його межами. Також від себе вважаємо за потрібне надати методичні рекомендації для батьків і вихователів з метою просвіти та допомоги дорослим більш гуманно та уважно ставитись до дитини, її потреб, розвивати її кращі сторони, виховувати моральну, відповідальну, патріотично обізнану гуманну людину яка любить свою Батьківщину. [9].

Об'єктом дослідження є: формування морально патріотичних почуттів у дітей передшкільного віку.

Предмет дослідження – надання та застосування створених нами методичних рекомендацій у роботу з дітьми передшкільного віку.

Метою публікації є створення методичних рекомендацій для вихователів та батьків з метою формування морально-патріотичних почуттів у дітей передшкільного віку.

Методи дослідження. Загальнонаукові методи. (Теоретичні методи педагогічного дослідження).

Аналіз і синтез. Ці методи наукового пізнання не існують ізольовано один від одного. аналіз є уявним або фактичним розкладанням цілого педагогічного явища чи процесу на частини. синтез - відновлювання цілісності розглядуваного педагогічного явища чи процесу в усьому різноманітті його виявів. Методи аналізу і синтезу застосовують у теоретичних дослідженнях під час визначення проблеми пошуку, формулювання гіпотези, завдань дослідження. Використовують їх і з метою коригування експерименту. Не обходиться без них і при підведенні підсумків дослідно-пошукової роботи, формулюванні висновків і рекомендацій.

Індукція та дедуція У процесі використання цих методів відбувається перехід знання про одичне та окреме у знання про загальне, і навпаки. У педагогічному дослідженні його використовують для з'ясування причинно-наслідкових зв'язків між педагогічними явищами, узагальнення емпіричних даних на основі логічних міркувань від конкретного до загального.

Порівняння. Як метод педагогічного дослідження порівняння полягає в зіставленні отриманих результатів дослідження з наміченими цілями. У процесі дослідження отримані результати порівнюють не тільки з цілями, а й зі станом об'єкта до початку дослідження, що дає змогу простежити динаміку досліджуваного явища.

Класифікація. Завданням її є логічний розподіл педагогічних фактів, явищ, процесів за притаманною для певної групи ознакою.

Узагальнення. За своєю сутністю воно є логічною операцією, в результаті якої відбувається перехід від одиничного до загального, від менш загального до більш загального судження, знання, оцінки [11; с.28].

Спеціально – наукові методи. (Методи емпіричного дослідження).

Метод Спостереження. Метод психологічного дослідження, що складається в навмисному, систематичному і цілеспрямованому сприйнятті і фіксації проявів поведінки, отримання суджень про суб'єктивні психічні явища, що спостерігається. (Спостереження за довільною поведінкою дошкільника у спеціально створеному середовищі за акцентом на формування морально-патріотичних почуттів).[5; с.31].

Метод Експерименту. Цей метод характеризується, як цілеспрямоване і активне втручання у хід процесу, що вивчається, відповідні зміни об'єкта чи його відтворення спеціально створених і контрольованих умовах. Основними стадіями здійснення експерименту є: планування і будова; контроль; інтерпретація результатів. Експеримент має дві взаємопов'язані функції: дослідну перевірку гіпотез і теорій, а також формування нових наукових концепцій. (У нашому дослідженні висвітлено умови формування морально-патріотичних почуттів та які фактори впливають на моральність дошкільника та на патріотизм). [5; с.34].

Відповідно до мети, предмета й гіпотези визначено такі основні завдання дослідження:

1. Розглянути основні підходи до визначення понять «мораль» та «патріотизм» як одного цілого.
2. На підставі аналізу та підбору наукової літератури виявити та розкрити теоретичні засади особливостей дітей передшкільного віку.
3. Провести експеримент щодо сформованості у вихователів компетентностей з приводу вміння формувати у дітей старшого дошкільного віку морально-патріотичних почуттів.

4. Створити методичні рекомендації для батьків і вихователів з метою формування моральних почуттів як основної ланки появи патріотизму.

Аналіз останніх досліджень.

Загальні проблеми морального та патріотичного виховання досліджували видатні педагоги та психологи: Л. Божович, В. Скутіна, В. Сухомлинський, І. Харламов, Н. Гавриш.

Проблемою культури патріотичної поведінки особистості дошкільника займалися мислителі та педагоги: А. Анісімов, В. Кремень, Т. Поніманська, В. Шинкарук [2].

Про важливість формування морально зрілої особистості займались: І. Каїров, С. Литвиненко, Н. Міронова, Ю. Ступак, Л. Фесюкова.

Виклад основного матеріалу дослідження.

З перших років життя моральне та патріотичне виховання дитини було спрямоване на формування: ціннісних орієнтирів, інтересів і потреб, та моральної позиції. Адже вже в ранньому віці закладаються основи морального розвитку особистості й також розвиваються уявлення, почуття та звички, які спрямовують подальше її вдосконалення в майбутньому житті [2].

В нашій країні, структура освіти орієнтується в першу чергу на особистість дитини та на важливість створення правильних умов її розвитку. На сьогоднішній день найважливішим завданням педагогіки сьогодення є формування високоморальної особистості шляхом виховання моральних почуттів. Багатогранність і значущість виховання та прищеплення цих почуттів у становленні особистості дитини, зумовило пильну увагу до дослідження яке є актуальним у наш сучасний час [1].

Вченими проблема морального виховання особистості дитини розглядається з різних сторін, та в певних аспектах: виховання моральної свідомості (В. Зибковець, І. Маренко), виховання моральної культури особистості (В. Бачинін Т. Гуменникова), формування моральної активності дітей (І. Зайцева, Л. Крайнова), характеристика емоцій і почуттів та їх класифікація (Є. Богданов, К. Ушинський, О. Чебикін).

У своїх наукових працях дослідили та висвітлили загальні проблеми формування морально-патріотично зрілої у майбутньому особи, як одного цілого компонента такі видатні педагоги та психологи: Л. Божович, В. Скутіна, В. Сухомлинський, І.

Харламов. Також данний аспект розглядається у нормативних документах таких як БКДО, Закон України «Про дошкільну освіту» тощо [6].

На всіх етапах розвитку суспільства мораль, як і право, політика, традиції, звичаї, табу - є важливим регулятором людської поведінки, людських відносин, а моральність (моральна практика) - одним із критеріїв оцінки чеснот людини. З позицій гуманістичної свідомості, основою особистості є її моральний розвиток, який виявляється у «сповідуваний» нею системі поглядів, уявлень, норм, оцінок, що регулюють її поведінку. Моральна особистість узгоджує власні дії з інтересами інших людей, керується у власних помислах критеріями загальнолюдських цінностей, відповідає за власні вчинки не лише перед законом, людьми, а й перед власною совістю [7].

Мораль (від лат. moralis - моральний, від mos (moris) - звичай, воля, закон, властивість) - система поглядів, уявлень, норм, оцінок, які регулюють поведінку людей; форма суспільної свідомості [12].

Моральне ж виховання передбачає різноманітні впливи на думки, почуття, соціальну практику індивіда, його самовдосконалення. Цей процес поєднує в собі такі особливості: цілеспрямованість (полягає в чіткій окресленості мети педагогічних впливів); багатофакторність (передбачає врахування усіх чинників, які відіграють суттєву роль у процесі виховання); віддаленість у часі результатів роботи (виховання є тривалим процесом, результати якого не можуть бути досягнутими відразу); неперервність (полягає в систематичності взаємовпливів вихователя і вихованця); визначальна роль педагога (педагог має бути моральним взірцем для дитини); цілісність (передбачає внутрішню єдність усіх виховних засобів і впливів щодо формування моральної культури людини) [10].

Зміст морального виховання підпорядкований вічним цінностям і конкретним потребам суспільства, які з плином часу змінюються. Засноване воно на принципах рівноцінності особистостей вихователя та дитини, гуманістичності змісту та засобів виховання, довіри та поваги в процесі виховання, створення позитивної, емоційної атмосфери творчої взаємодії вихователя і дитини.

Також доцільно зауважити на важливості формування патріотизму у дітей передшкільного віку. Дошкільне дитинство є надзвичайно важливим періодом у становленні особистості. Саме в цьому віці в дошкільника закладаються першооснови свідомості й самосвідомості; розпочинається процес національно-

культурної ідентифікації, а саме усвідомлення себе як частини великої і давньої нації. Разом із тим, дошкільний вік має свої потенційні можливості для формування вищих моральних почуттів до яких і відноситься почуття патріотизму [4].

Психологи та педагоги вважають, що найсприятливіший вік для початку формування патріотичних почуттів дитини – п'ятий рік життя, коли активізується інтерес особистості до соціального світу, суспільних явищ, близького оточення. Однак, навіть в старшому дошкільному віці діти ще недостатньо усвідомлюють, що таке «патріотизм», і це є важливою проблемою.

Патріотизм – це природна прихильність і любов до рідної землі, мови, культури; глибоке моральне почуття, показник і виразник найвищих проявів духовного світу людини [2].

В наш час шалених обертів набирає спрага таких духовних орієнтирів як моральність, чистота мислення і серця, культура і духовність. І надзвичайно важливо сьогодні дати дітям, маленьким громадянам України, уявлення про державу, закон, права та обов'язки, формувати людські чесноти.

Патріотичне виховання дітей здійснюється відповідно до вимог та настанов програми з виховання їх у дошкільному закладі. Зміст цієї роботи визначається з урахуванням віку дітей, кола їхніх знань, психічних особливостей, національної своєрідності, умов побуту та навколишнього середовища та відповідно принципам патріотичного виховання [5; с.71].

Тобто ми можемо зробити висновок, що зміст морального та патріотичного виховання підпорядкований вічним цінностям і конкретним потребам суспільства, які з плином часу змінюються. Засноване воно на принципах рівноцінності особистостей вихователя та дитини, гуманістичності змісту та засобів виховання, довіри та поваги в процесі виховання, створення позитивної, емоційної атмосфери творчої взаємодії вихователя і дитини [8].

Структуру морально-патріотичних почуттів можна представити через відношення до:

1. Себе: національна самосвідомість, честь, гідність, щирість, доброта, терплячість, чесність, порядність.

2. Людей: національний такт, милосердя, благородство, справедливість, гостинність, відкритість, щедрість, готовність допомогти; усвідомлення своєї належності до українського народу як його представника; відповідальність перед своєю нацією;
3. Батьківщини: віра, надія, любов, громадянська відповідальність, вірність, готовність стати на захист, бажання працювати для розвитку країни, підносити її міжнародний авторитет, повага до Конституції та законів держави; гордість за успіхи держави, біль за невдачі, суспільна активність та ініціативність;
4. Національних цінностей: володіння українською мовою, бажання й потреба в накопиченні, збереженні та передачі родинних і національних звичаїв, традицій, обрядів; дбайливе ставлення до національних багатств, до рідної природи; сприяння розвитку духовного життя українського народу; шанобливе ставлення до національних та державних символів; почуття дбайливого господаря своєї землі [1].

В патріотично-моральних почуттях відбивається особистісне ставлення особистості до своєї держави, її минулого, майбутнього та сьогодення [7; с.17].

Організація емпіричного дослідження.

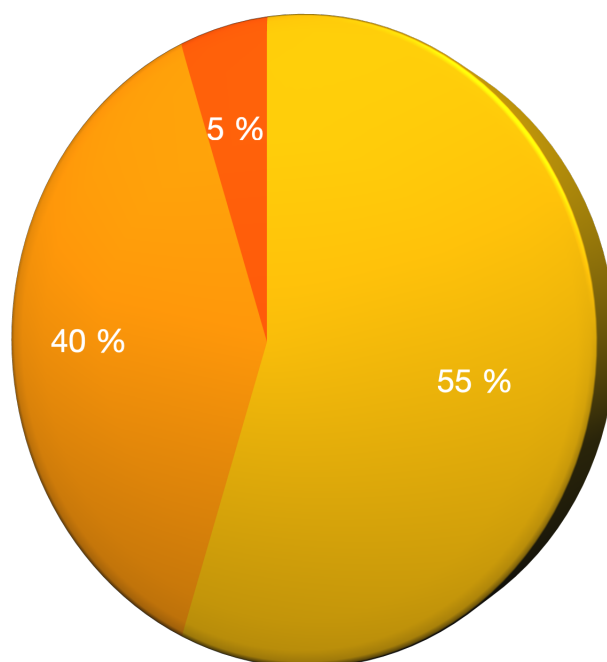
Емпіричне дослідження проводилося на базі ЗДО № 241 "Лелеченя" м. Кривий Ріг Дніпропетровської області. Респондентами виступили діти передшкільного віку (24 осіб), вихователі (2 осіб) та 18 батьків.

У межах дослідження здійснювалося виконання таких завдань:

- 1) дослідження професійної компетентності працівників ЗДО з проблеми морального та патріотичного виховання старших дошкільників.
- 2) перевірка дотримання вимог програми розвитку дітей дошкільного віку "Українське дошкілля" щодо морального та патріотичного виховання.
- 3) виявлення співпраці ЗДО з родинами вихованців щодо формування морального виховання та патріотичної свідомості в умовах сім'ї. Для вирішення завдань були застосовані методи дослідження: анкетування вихователів дошкільного закладу, бесіда з дітьми "Моє ставлення до хороших і поганих вчинків", бесіда з вихователями стосовно визначення рівня включеності батьків у співпрацю, інтерв'ю з вихователями і батьками, спостереження за виконанням змісту, форм,

методів роботи вихователя щодо формування моральних та патріотичних якостей дітей старшого дошкільного віку.

Аналізуючи дані, отримані у процесі анкетування вихователів ЗДО, які працюють у старших групах, нами було встановлено, що 55 % вихователів знають про важливість морального виховання як основи формування патріотичних почуттів, 40 % вихователів мають практичні вміння щодо формування моральної поведінки у дітей старшого дошкільного віку, 5 % застосовують активні методики щодо формування морально-патріотичних почуттів.

Це дає нам можливість зробити висновок, що професійна компетентність вихователів з питань морально-патріотичного виховання дошкільників знаходиться на середньому рівні, це говорить про те що вихователі не надають важливості цьому аспекту формування особистості дитини передшкільного віку.

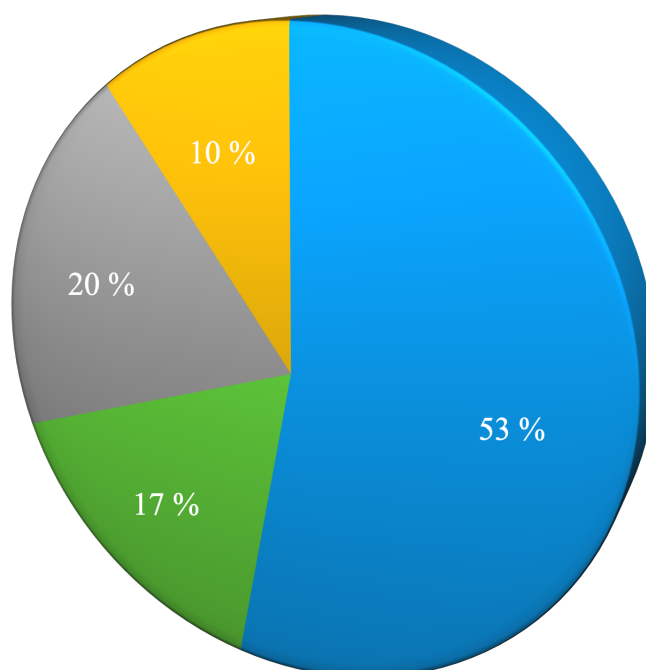
Спостерігаючи за дотриманням вимог чинних програм розвитку дітей та використанням вихователем змісту, форм, методів щодо формування моральних якостей у дітей старшого дошкільного віку, ми зазначаємо, що методи та методики у формуванні морального та патріотичного виховання використовується недостатнього. Проаналізувавши плани роботи вихователів, ми дійшли висновку, що врахування вимог чинних програм наявні у їх роботі, але вони не застосовуються повною мірою, є

не систематичними і актуальними для формування моральних якостей у дітей, а у подальшому й у формуванні патріотизму.

Метод спостереження та експерименту дозволив нам детально вивчити вибір педагогічно- доцільної поведінки вихователя у відповідь на негативні моральні прояви поведінки дітей: вихователі переважно не реагують на будь-які вияви поведінки, іноді наполягали на своєму, не зважали на слова, бажання, прохання дитини; принижують дитину при інших, караючи її; байдуже забирають дитину у батьків.

Метод аналізу та синтезу дав нам змогу зрозуміти як вихователями дошкільного закладу щодо дотриманням вимог чинних програм, щодо формування моральних якостей у дітей старшого дошкільного віку як основи фундаменту формування патріотичних почуттів, ми визначили ієрархію якостей, які обрали вихователі, і які на їх думку, мають бути виражені у поведінці дитини старшого дошкільного віку.

Більшість вихователів – 53 % наголосили на тому, що, перш за все, у дітей потрібно формувати чесність, 17 % вихователів зазначили риси, які не стосуються морального виховання, 20 % вихователів відзначили таку моральну рису як справедливість, і всього 10 % вихователів відзначили порядність як необхідну моральну рису для старших дошкільників.

Таким чином, вихователі ЗДО намагаються у своїй роботі дотримуватися всіх вимог чинних програм розвитку дітей щодо використання змісту, форм і методів у формуванні моральних якостей як основного шабля у формуванні патріотизму у дітей

старшого дошкільного віку. Разом з тим ми відмічаємо, вихователі не вказали перелік методів роботи, які необхідно використовувати у роботі саме зі старшими дошкільниками, а також лише частково схарактеризували моральний портрет старшого дошкільника (називаючи такі моральні риси як чесність, справедливість, порядність), а деякі з них вказували особистісні риси (впевненість, самостійність, цілеспрямованість тощо).

Отже, результати проведеного нами дослідження дотримання педагогічних умов засвоєння дошкільниками моральної поведінки, як основи формування моральної поведінки засвідчили, що практика ЗДО нині не повною мірою відповідає зазначеним педагогічн.им умовам організації та проведення виховної роботи з дітьми, просвітницької роботи з батьками та професійної компетентності у контексті формування моральних рис у дітей. Також в організації процесу морального виховання в ЗДО спостерігаються організаційно-методичні труднощі пов'язані з добором, адаптацією, розробкою та доцільним використанням різних форм морально-просвітницької роботи з батьками вихованців. Також одним із факторів низького рівня морального виховання дошкільників є недостатнє застосування методів та засобів у щоденній роботі вихователя ЗДО, які фіксуються в державних програмах, якими мають користуватись сучасні дошкільні заклади.

Разом з тим дана проблема потребує подальшого вивчення задля вдосконалення державних програм дошкільного виховання, що у свою чергу підвищить рівень морального виховання дошкільників а у подальшому сформує причетність до патріотизму.

Нами з метою просвіти вихователів та батьків з приводу формування моральності як основної центральної ланки у формуванні патріотичності було сформовано методичні рекомендації, пропонуємо їх розглянути.

Для вихователів:

- Співробітники мають проявляти повагу до особистості кожної дитини, доброзичливо ставитись до неї.
- Поводитись з дітьми ласкаво, з посмішкою здійснюючи тактильний контакт: гладячи по голові, обіймаючи, тощо.

- Поводитись тепло з дітьми під час різних режимних моментів, зокрема вранці при зустрічі з дитиною, під час їжі, підготовки до сну, переодяганні.
- Прагнути встановити з дітьми довірчі відносини, проявляти увагу до їх настрою, бажань, досягнень і невдач.
- Заохочувати самостійність дітей у виконанні режимних процедур, враховувати їх індивідуальні особливості: відношення до тієї чи іншої їжі, звички, темперамент і ін.
- Реагувати на ініціативу дітей в спілкуванні, враховувати їх потребу в підтримці дорослих.
- Вислуховувати дітей з увагою і пошаною, відповідати на питання і прохання дітей ввічливо, обговорювати їх проблеми доброзичливо.
- Заспокоювати і підбадьорювати засмучених дітей, прагнути позбавити дитину від негативних переживань.

Для батьків:

- Відноситись до скарг дітей з розумінням, навчаючи їх соціально прийнятним формам взаємодії.
- Не обмежувати природний галас дітей: жваву діяльність, гру, сміх, вільну розмову та ін.
- Пропонувати дітям зразки діяльності, не наполягаючи на їх точному відтворенні.
- Спілкуватись з дітьми, вибираючи позицію «очі на одному рівні».
- Відгукуватись на будь-яке прохання дитини про спільну діяльність, а у разі неможливості її здійснення спокійно пояснити причину.
- Підтримувати позитивне самовідчуття дітей, сприяючи формуванню у них знань про свої можливості і здібності.
- Заохочувати дітей висловлювати свої думки і відчуття, розповідати про події, учасниками яких вони були, про друзів, мрії, переживання тощо.

- Ділитися своїми переживаннями, розповідають дитині про себе.
- Виразати осуд тільки до окремих дій дитини, а не до її особистості.

Висновки.

На основі вивченої і проаналізованої нами психолого-педагогічної літератури, ми можемо зробити висновок, що моральне виховання – це в першу чергу цілеспрямована взаємодія дорослої людини й дитини з метою формування моральних почуттів і якостей, засвоєння моральних норм і правил, розвитку моральних мотивів і навичок поведінки. У подальшому з морально зрілої та сформованої особистості виростає патріотично свідомою людиною. Сформовані в дошкільному віці основи моральної спрямованості та патріотичні основи особистості дитини значною мірою визначають її подальше життя, а виправити допущені батьками, вихователями помилки у вихованні дітей важко або неможливо.

Моральне виховання з перших років життя дитини спрямоване на формування її моральної позиції, ціннісних орієнтирів, інтересів і потреб, оскільки, на цьому етапі закладаються основи морального розвитку особистості, розвиваються уявлення, почуття, звички, які спрямовують подальше її вдосконалення.

Також, ми виявили, що важлива правильно побудована і організована комплексна методика роботи з метою формування морально-патріотичних почуттів, яка будуватиметься на досвіді вихователя з роками, щоб було доступно як для дітей так і для вихователя, саме тоді буде дійсно гідний результат праці вихователя.

Наші припущення підтверджують, що процес формування моральних уявлень повинен носити комплексний характер, бути присутнім у всіх видах діяльності дошкільнят, здійснюватися у спеціально організованих заняттях.

Враховуючи опрацьовані джерела, було сформовано методичні рекомендації в роботі за основу якої взята тривимірною модель: «вихователь-батьки-діти».

Ми всі прагнемо, щоб наші діти вирости чесними, добрими, щасливими. І як би хотілося, щоб виховане в дитинстві чуття до добра і зла назавжди залишилося в людині. Щоб була сформована причетність до родових відносин та любов до рідної землі і Батьківщини [2; с.277].

Отже, можемо зробити висновок, що при правильній методичній роботі у дітей з'являється бажання наслідувати добрі вчинки, робити добро людям, радувати дорослих і товаришів. творів; якщо робота ведеться планомірно, систематично, якщо правильно підбираються методи и системи тоді активно відбувається розвиток моральних якостей та формується патріотизм.

Список використаних джерел.

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні Нова редакція: Науковий керівник : А. М. Богуш Київ : Видавництво. 2021.
2. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2 кн. / І. Д. Бех. - Київ : Либідь, 2003. - 344 с.
3. Богуш А. М. Українське народознавство в дошкільному закладі : навч. посіб.для студ. вищих пед. навч. закл. / А. М. Богуш, Н. В. Лисенко. 2-ге вид., переробл. І допов. К. : Вища школа, 2002. 408 с.
4. Гавриш Н. Національно-патріотичне виховання у ситуації соціального неспокою: змінюємо підходи / Н.Гавриш, К.Крутий // Дошкільне виховання. – 2015. – №8. – С.2-7.
5. Гуревич П. С. Психологія і педагогіка: підручник / П. С. Гуревич. — Москва: Юрайт, 2014. — 478 с. Дошкільна педагогіка. Навчальний посібник / Поніманська Т.І. - К.: Академвидав, 2006.- 456 с.
6. Закон України «Про дошкільну освіту». — К.: Дошк. виховання, 2001. 34 с.
7. Концепція національного виховання. — К.: ЮДО, 1994. — 26 с.
8. Лохвицька Л. В. Програма з морального виховання дітей дошкільного віку «Скарбниця моралі» / Л. В. Лохвицька. - Тернопіль : Мандрівець, 2014.- 24 с.
9. Терещенко О. П. Виховання чуйності у старших дошкільників як психолого-педагогічна проблема // Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал : матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2013 рік / [За ред.О. В. Сухомлинської, І. Д. Бега, Г. П. Пустовіта, О. В. Мельника; літ. ред. І. П. Білоцерківець] – Івано-Франківськ : НАІР, 2014. – Вип. 4. – с. 464. – С. 138-140.
10. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. — К.: Видавничий центр «Академія», 2002. — 528 с. (Альма-матер).

11. Чернега Н.С. Морально-етичне виховання дітей дошкільного віку. Адаптована програма щодо моральноетичного виховання дітей дошкільного віку / Н.С. Чернега. - Сквиря: Джерело, 2009. - 40 с.
12. Guz S. Metoda Montessori w przedszkolu i szkole. Lublin, Wydawnictwo uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej, 2006. 314 s.

FORMATION OF MORAL AND PATRIOTIC FEELINGS IN PRE-SCHOOL CHILDREN

Abstract. The actual problem of education is the moral and patriotic upbringing of the child was aimed at the formation of: value orientations, interests and needs, and a moral position. After all, at an early age, the foundations of the moral development of the individual are laid, and ideas, feelings, and habits are also developed, which direct its further improvement in the future life.

In our country, the structure of education is focused primarily on the personality of the child and on the importance of creating the right conditions for his development. To date, the most important task of today's pedagogy is the formation of a highly moral personality through the education of moral feelings. The multifacetedness and significance of education and the instillation of these feelings in the formation of a child's personality caused close attention to research that is relevant in our modern time.

In modern society, there is a discrepancy between the construction of the educational process within the framework of the implementation of the requirements of the educational program of the preschool education institution on moral and patriotic education and the insufficient methodological development of the problem of forming moral foundations and patriotic ideas in the personality of the preschool child. Therefore, gaps appear in the child's development, which are very difficult to compensate for at the next stages of education and upbringing.

Accordingly, the article analyzes the approaches to understanding the concepts of "Morality" and "Patriotism" as one whole component and each concept separately in scientific and psychological and pedagogical literature. The content of the concept we are researching with its purpose and content is indicated and scientifically substantiated, the characteristic features of the formation of moral and patriotic feelings are highlighted, and their content is outlined as a key link in the field of education and training. The legal framework was considered. The specified features of the age we are studying and its characteristic nuances and characteristics. The concept of "moral and patriotic feelings" was considered through the prism of the three-dimensional model "Educator-Parent-Children" as a component of the studied category. The main problems and gaps in the educator's work are explained on the basis of the conducted research, which was substantiated and recorded in our article. Relevant methodical recommendations for parents and educators are provided.

Our assumptions have been confirmed and recorded that the process of forming moral ideas should be complex, be present in all activities of preschoolers, and be carried out in specially organized classes. The prospects for further research into the issues that were recorded in our research and led to the writing of the article are outlined.

Key words: moral and patriotic feelings, morality, patriotism, preschool age, three-dimensional model of education.